

„Știu să mă bucur de ceea ce îmi oferă clipa”

– mărturisește fosta noastră colegă –

Discuția cu Bitti Caragiale s-a înfiripat repede, firesc pentru doi oameni care au pășit ani de zile pe aceleași nesfârșite culoare ale Casei unde litera se isca din plumb și care, în perioade diferite, au semnat în această pagină a publicației F.C.E.R.

BITTI CARAGIALE

despre iudaism de la domnul Riemer. Era un om bun, dar știa să fie și rău când era cazul.

- Rău sau exigent?

- Da, mai bine spus exigent. Nu tolera greșelile. Nici cele tipografice, nici cele omenești. Și nu-i plăcea ca un evreu să se ascundă sub un alt nume.

- Cum ați semnat în revistă?

- Batia Zilberman. Era numele meu de față. Tot în acea perioadă m-am apropiat de familia Cajal. Nicolae Cajal a fost un om de o bunătate imensă, „pâinea lui Dumnezeu”. Țin minte o dimineață geroasă de iarnă. Aveam un coleg foarte bolnav, care avea nevoie de un medicament greu de găsit pe atunci. Și ce credeți? Cajal nu numai că l-a procurat, dar a venit el personal ca să-l aducă celui suferind. Oamenii buni sunt de neuitat.

- Au mai fost oameni de care v-ați simțit apropiată în acea perioadă?

- Să mai amintesc două nume. Am cunoscut-o bine pe Tia Peltz. Am stat mult de vorbă despre tatăl ei, despre desenele în care Văcărești. Am și acum, acasă la Haifa, ca amintire de la ea, un desen care reprezintă o familie de evrei. Al doilea om pe care aș vrea să-l amintesc este Tania Lovinescu, de care mă leagă o prietenie de jumătate de veac. Veneam la ea și cu bucurii și cu necazuri. După o discuție la un „nechezol”, plecam mai remontată. Și acum, când vin în România și simt nevoia unui moment de caldă prietenie, bat la ușa ei.

- Ați spus că locuiți la Haifa...

- De 12 ani particip la bogata viață culturală a celui oraș, la Cercul Cultural al Alialei

Cercul „Femina”

românești, alături de pictorița Liana Saxone, scriitoarea Bianca Marcovici, Luiza Carol, Madeleine Davidsohn, Francisca Stoleru...

- Care este activitatea acestui cerc?

- Eu îl denumesc Cercul „Femina”, căci este condus de patru femei. Lunar, dezbaterem o problemă culturală, prezentăm cărțile în limba română apărute în Israel, adesea ne vizitează și purtăm convorbiri cu scriitorii sau cu personalități din România ce au alte preocupări.

- Colaborați la publicații din Israel?

- La cotidianul „Viața noastră”, cu știri și articole care reflectă viața „tribului” din Haifa.

- Ați trecut granița spre literatură?

- Nu am pășit pe acel teritoriu sfânt. Gazetăria mi-a umplut viața. Dar și muzica de Bach, jazz-ul, lectura...

- Autori preferați?

- Există o întrebare clasică în interviuri: ce carte ți-ai lua dacă ar fi să pleci pe o insulă pustie?

- Și ce ați răspunde?

- O bibliotecă!

- Care este darul major primit de la viață?

- Fiul meu, care este arhitect la Paris. În rest, am învățat să mă bucur de ce îmi oferă fiecare zi.

AVRAM CROITORU: - Veniți des în România?

BITTI CARAGIALE: - Nu des, dar cu drag, cu dorința de a mă revedea cu vechi prieteni.

- Probabil și cu locurile unde ați trăit anii copilăriei, ai adolescenței și ai maturității.

Locuri care nu se uită

- Așa este. Sunt locuri care nu se uită și care au rămas în memoria mea activă.

- Vă referiți la orașul Roman?

- Nu numai. Pentru mine, Romanul nu reprezintă ceea ce este și pentru fratele meu Haralamb Zincă. El, fiind mai mare, a trăit mai mulți ani acolo. Eu am venit de mică în București. Zincă s-a întors în mai multe rânduri să revadă orașul, eu nu. Dar să vă povestesc un episod. Când am intrat în presă și am fost întrebată unde vreau să fac primul reportaj, am spus imediat că la Roman. Ajunsă acolo m-a cuprins un sentiment foarte ciudat. Tot ce îmi rămăsese în amintire ca fiind foarte mare, de pildă o grădină pe care eu o consideram a fi o pădure fermecată era un biet parc iar o casă pe care eu mi-o imaginam în copilărie drept un castel era o locuință oarecare.

- Altfel percepem dimensiunile realității cu ochii copilăriei.

- Desigur. În schimb, Bucureștiul a rămas pentru mine paradisul adolescenței, în care mă plimbam cu băieții de mână sau cu barca prin parcul Carol sau în Cișmigiu. Când am revenit pentru prima oară în România, m-am dus să revăd locurile copilăriei din preajma T.E.S. Era acolo un părculeț unde se aduna grupul nostru, recitam din Arghezi și Baudelaire, citeam primele versuri scrise de noi...

- Ați urmat Facultatea de Litere...

- ...unde am avut mari profesori precum Călinescu și Vianu. Eram fascinată de

cursurile lor. Toată viața mi-am dorit să învăț și să trăiesc în lumea cărților. Deși doream să devin profesoară am urmat îndemnul lui Paul Cornea, care era secretar cu probleme de cultură la U.T.C. și m-am dus la Editura Tineretului. Acolo am stat cinci ani după care am lucrat la publicații pentru copii și tineret. Asta a fost până în 1982.

- Ce s-a întâmplat în acel an?

- Un lucru firesc. Dar nu pentru acele vremuri. Băiatul meu a plecat din România. Ca urmare, întâi mi s-a luat dreptul de

semnătură, apoi și cel de a lucra în domeniul ideologic. Am suferit. Mă atașasem de munca aceasta.

Șansa

- Și a trebuit să o abandonați?

- Din fericire, nu. Bunul meu prieten, cel care a fost ziaristul Fântânanu, m-a luat de mână și m-a dus la „Revista Culturii Mozaic”. Redactor-șef era profesorul Haim Riemer. A fost șansa vieții mele să lucrez alături de un asemenea om. Acest sucevan era un pedagog exceptional, profesor de matematică, bun cunoscător al limbii și literaturii române, dar și cu o vastă cultură iudaică. Are, de altfel, și titlul de rabin.

□ Cu Bianca Marcovici

□ La Târgul Internațional de Carte de la Haifa - 2004. (În imagine - Iulian Sorin, Shaul Carmel, B. Caragiale)

□ Împreună cu prietenii din Haifa, cu prilejul unui turneu al actriței Maia Morgenstern

□ O prietenie de peste jumătate de veac: Tania Lovinescu - Bitti Caragiale

- Ați trecut de la un gen de publicații - cele de copii și tineret - la o revistă care avea un profil cu totul special.

- Acest lucru mi l-a spus și redactorul șef. Îmi amintesc prima noastră întrevedere la redacție. Haim Riemer mă privea îndelung. Ochii săi mari, albaștri ca cerul, emanau bunătate. Din când în când îmi puneam câte o întrebare. Apoi m-a pus la treabă. M-am acclimatizat cu noul profil, cu problemele specifice. Am învățat multe

Bitti Cara (așa semnează acum în presa israeliană de limbă română) mi-a mai vorbit despre modul în care, prin autoeducație, știe să-și creeze o plăcere chiar și din cele mai mărunte aspecte cotidiene: zborul unei păsări, un copac înfrunzit, adierea ce vine dinspre mare... Caută și reușește să valorifice clipa cea mai obișnuită tocmai pentru a-și crea bucurii.

AVRAM CROITORU

Talmud Tora - o viziune modernă

În perioada 28 septembrie - 2 octombrie, la Timișu de Sus, a avut loc un seminar destinat profesorilor de Talmud Tora din comunitățile evreiești din România și tinerilor care îi vor ajuta în această misiune, pe care organizatorii o doresc mai consistentă și mai atractivă pe viitor. Alături de consilierul JOINT pentru Talmud Tora, profesoara Bianca Știubea, și noua coordonatoare a acestui program în România, tânăra Anda Dumitru, de organizarea întâlnirii s-au ocupat Mirela Așman și Eduard Kupferberg, coordonatori de programe în cadrul Compartimentului de Tineret al F.C.E.R.

Manifestarea - prima de asemenea amploare dedicată acestui subiect - a reunit de la tineri de 15-16 ani până la persoane peste 60 de ani. Diferențele de generație nu au însemnat, în mod obligatoriu, o deosebire majoră de viziune în ceea ce privește predarea religiei, culturii și civilizației iudaice în comunități. Întâlnirea a reprezentat un prilej ca toți participanții să își exprime punctul de vedere cu privire la felul în care consideră că mesajul lor va fi receptat mai bine de cursanți, considerând că interactivitatea și viziunea mai puțin conformistă a predării fiind necesare pentru cursanți.

Foarte importante pentru cei peste 30 de participanți din întreaga țară au fost resursele pe care le-au oferit organizatorii - cursuri special alcătuite de ei, volume de istorie și religie, site-uri de Internet de pe care se pot inspira. De asemenea, cu acest prilej, s-a abordat problema existenței unui curriculum de învățământ unitar pentru toate comunitățile, nu ca o îngădire a predării, ci ca o

modalitate de a ghida munca profesorului și a-i ușura activitatea aproape benevolă pe care o prestează.

Seminarul a fost presărat cu subiecte abordate atât din perspectiva profesorului, cât și a elevului, adevărate modele de lecții, dezbateri și activități ce îi pot inspira pe cei care organizează aceste cursuri în România. Evocăm dintre acestea doar câteva: „Roș Hašana - Catharsis și renaștere spirituală / De

ce ne cerem iertare de Roș Hašana?"; „Rugăciunea - relația între Om și Dumnezeu”; „Tanahul - prima Carte de Istorie”; „Șabatul - tradiție și modernitate”.

Manifestarea fiind organizată înaintea sărbătorilor de toamnă - cel mai important ciclu religios din calendarul iudaic -, a cuprins o serie de subiecte privitoare la Anul Nou iudaic, la Iom Kipur, Sucot și Simhat Tora. Văzute în ansamblu sau separat, aceste întâmplări de suflet din cadrul oricărei obști evreiești au fost analizate din perspectiva educatorului. Concentrate, dar și pline de tălc, subiectele majore

abordate cu acest prilej - cele 613 miștot, valoarea Decalogului, Tora și pericopele sale, așa cum sunt evocate, săptămânal, în serviciul sinagoga - s-au bucurat de atenția și participarea celor prezenți.

Dintre contribuțiile participanților notăm doar câteva, care ne-au atras în mod special atenția: • nevoia modernizării stilului de predare și largirea tematicii abordate • importanța ca cei care compun

comunitatea evreiască să cunoască nu doar istoria antică a poporului, ci și istoria recentă, în special a evreimii române • nevoia schimbului permanent de idei între profesorii de Talmud Tora • necesitatea învățării cultului sinagoga • pe de altă parte, lecții destinate celor care nu sunt implicați în viața religioasă, dar doresc să își cunoască rădăcinile spirituale.

Profesoara Bianca Știubea ne-a declarat, cu prilejul acestui Seminar: „Ne dorim ca să ajungem să înțelegem exact ce înseamnă Talmud Tora în

fiecare comunitate, fiind mari deosebiri de generație între cursanți în diversele regiuni. Trebuie să știm ce îi interesează mai mult pe participanți - ritualul, limba ebraică, religia, etc. - pentru a putea crea o programă cât mai diversificată. Un lucru am aflat cu certitudine: în întreaga țară este o mare nevoie de cursurile de Talmud Tora, foarte importante pentru păstrarea spiritului iudaic. Cred, de asemenea, că trebuie să elaborăm un program coerent, comun, care să cuprindă tot ceea ce ține de educația iudaică, incluzând, desigur, alături de seminarii, și celelalte acțiuni ale Compartimentului de Tineret și Talmud Tora. Personal, îmi doresc foarte mult ca tinerii să simtă bucuria și mândria de a se apropia de cultura iudaică, de a se regăsi în esența ei. Dorim să alcătuim un site dedicat cursurilor de Talmud Tora în care să se poată face un schimb de idei și să promovăm online acea metodă, atât de îndrăgită în tabăra de la Cristian, a învățării ivritului prin cântec”.

Anda Dumitru, noul coordonator al acestor cursuri, ne-a spus, cu acest prilej, că este în perioada în care încă învață despre felul în care s-a muncit până acum, despre comunități, profesori și nevoile cursanților. „Se simțea nevoia unui asemenea seminar - ne-a declarat ea -, deoarece profesorii trebuie să își împărtășească problemele pe care le au în timpul anului de învățământ. Sper să reușesc să îi ajut la rezolvarea dificultăților pe care le întâmpină”.

Președintele F.C.E.R., deputatul dr. Aurel Vainer, a considerat că este important, acum, la început de mandat, să se afile în mijlocul celor care asigură latura educativă și religioasă a vieții comunitare. Din această cauză, duminică, în ultima zi a Seminarului a participat la închiderea acestui program, împărtășind interesul celor prezenți pentru perpetuarea culturii iudaice.

LUCIANA FRIEDMANN